

Zkazky o UFO nám neříkají nic o inteligenci kdekoli ve vesmíru. Vypovídají pouze o tom, jak vzácná je inteligence na Zemi.

Arthur C. Clark (1987)

Radiová horečka, solná cimra, les

Jestli něco učinilo Jáchymov skutečně světově unikátním, pak to byla trojnásobná jáchymovská hysterie. O stříbrné horečce již zmínka byla. Další dvě způsobila místní uranová ruda.

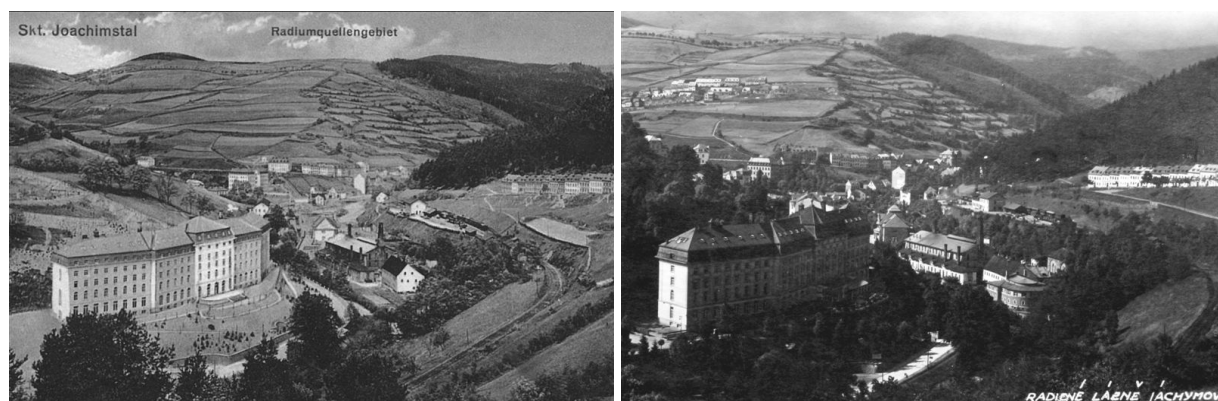
Pařížské akademii věd bylo o vánocích roku 1898 doručeno toto sdělení: „Budiž nám dovoleno poděkovati zde panu Suessovi, profesoru na universitě ve Vídni, díky jehož laskavé intervenci jsme obdrželi od rakouské vlády zdarma zásilku 100 kg zbytků po zpracování smolince z Jáchymova, které již neobsahovaly uran, ale obsahují polonium a radium. Tato zásilka velmi usnadnila naše výzkumy.“ Díky izolaci radia odstartovala při zrodu 20. století paní Sklodovská-Curie v Jáchymově druhou, tentokrát radiovou horečku.

výroba radia pomocí frakční krystalizace byla velmi zdoluhavá

(Jáchymov, 1909)

Z bezcenného odpadu se náhle stala žádaná surovina. S rostoucí poptávkou rostla i cena, neboť zájemci se trumfovali v nabídkách. Vědci, podnikatelé i široká veřejnost si chvatně obcerstvovali pozapomenuté místopisné znalosti, aby jméno města a název jeho báňského podniku mohly řádně vstoupit na listy soukromé, obchodní i diplomatické korespondence, či do titulů vědeckých publikací. Destinace Jáchymov neodolatelně lákala k osobní návštěvě nejen tuzemské, ale i zahraniční osobnosti veřejného života.

vlevo nově postavený Radiumpalác (1912) a uran-radiová továrna za Rakousku-Uherska, vpravo v Československé republice

Vídeň si poněkud opožděně uvědomila, že prodej samotné suroviny je ztrátový, neboť z ní vyzískané radiové preparáty dosahovaly astronomických cen. Vedle pařížské laboratoře

manželů Curieových se proto přípravy radia pod dohledem vídeňské akademie věd ujala i továrna v Atzgersdorfu u metropole mocnářství (1904), pro ostatní zájemce se vstupní materiál stal nedostupnou komoditou. Komerční rakouská výroba radia byla zahájena v polovině roku 1908 v Jáchymově, v momentálně málo využívané uranové továrně.

Gesundheit und Jugendfrische bis ins hohe Alter!

Auf vielfachen Wunsch veranstaltet die

Radiumchemie St. Joachimsthal,

die unter Beteiligung des Prager Gesundheitsministerium gegründet wurde, und deren Präparate mit dem Staatswappen der Č. S. R. ausgezeichnet sind,

einen einmaligen, hochinteressanten **Lichtbildervortrag:**

Heilung durch Radium.

Warum gerade Radium?
 Welche Krankheiten können mit Radium geheilt werden?
 Kann man sich vor Krebskrankheiten schützen?

Was muß man vor Anschaffung eines Radiumpräparates wissen, wenn man keine Enttäuschung erleben will?

Erscheinen Sie rechtzeitig, da in vielen Städten die Vorträge überfüllt waren!
Nur für Erwachsene!
Nachdruck auch auszugsweise verboten.

Niemand versäume diesen Aufklärungsvortrag!
 Wichtige Lebensfragen für jedermann!

Nicht zu verwechseln mit ähnlichen hier gehaltenen Vorträgen!

Nur Aufklärung, kein Verkauf!
 Bitte wenden!

nejvíce radioaktivních výrobků uvedla na trh společná jáchymovská a kolínská firma Radiumchemie

Proč tolik cavyků kolem jakéhosi prvku, jehož dosavadní neexistence zdánlivě nikomu nechyběla? Byla to naděje lidstva. Očekávání, vkládané do snad v budoucnu úspěšného léčení třeba takové nemoci, jakou je rakovina. Jáchymovská výroba radia se i proto stala základnou pro vybudování vůbec prvního specializovaného ústavu, který se měl zabývat zkoumáním fyzikálních účinků radioaktivity (Institut für Radiumforschung ve Vídni, 1910). Mecenáš Karl Kuplewieser, který v roce 1908 vybudování ústavu inicioval a finančně podpořil, svoje pohnutky vyjádřil takto: „Obava, že má vlast – Rakousko – by mohla propást vědecké příležitosti zmocnit se jednoho z největších bohatství, které ji příroda poskytl, totiž uranového minerálu smolince, mně dělá starosti již od objevu radia. Chtěl bych se, v rámci svých sil, pokusit zabránit, aby mou vlast potkala hanba za to, že si jinými nechala vyrvat úlohu stanovenou jí jako určité privilegium přírodou.“

Do vzniku samostatného Československa zajišťoval tento ústav i veškerá cejchovní měření jáchymovských radiových preparátů. Jeho úlohu pak převzal Státní radiologický ústav, založený v Praze roku 1919, jehož výzkumný program byl vytyčen v několika směrech. Týkal se radiologie, měření radioaktivity, standardizace radiových preparátů, aplikace radiologie v lékařství a využití jejích poznatků v průmyslu a zemědělství. V letech 1919-45 se v tomto ústavu mimo jiné prováděly analýzy rud a hornin na obsah radioaktivních prvků a fyzikální výzkum jaderného záření. Lze jen žehrat, proč se nezabydlel přímo v Jáchymově.

při práci v Radiumchemě se ostražítost určitě vyplatila

I samotný Jáchymov objevu využil vrchovatou měrou. Odmyslíme-li si bohulibou aplikaci radia v léčebném procesu, pak užaseme nad reklamní trefou, kterou slovo radium způsobilo. Místní pivovar vařil radiové pivo, pekl se radiový chléb, lékárna vyráběla radiové masti, v cukrárně se pila radiová limonáda, v drogerii jste zakoupili zaručené radiové mýdlo a prací prostředky, radiové byly i obvazy a kosmetika. Zkrátka kdo mohl, tak si kouzelné slůvko radium vypůjčil. (I svět nezůstal pozadu, například od roku 1910 bylo vyráběno francouzskou společností Banque du Radium radioaktivní hnojivo, pod značkou Engrais Radioactiv B.D.R., které obsahovalo 0,03 % oxidu uranu.)

paní Marie Skłodowská-Curie v lázeňském parku (až dlouho po svém objevu radia nakonec přece jen Jáchymov navštívila; byla zvědavá, jak zde s jejím darem nakládají)

Počátky podnikání v nové, vědecky dosud neprobádané disciplíně, s sebou zákonitě nesly přehmaty i nemalá zdravotní rizika. Začal se vyrábět tzv. „Kapesní Jáchymov“. Šlo o miniaturní zařízení na umělé „radiování“ vody, které jste obdrželi poštovní dobírkou nejen ve všech končinách Rakousko-Uherska, ale prakticky na celém světě. Léčit do Jáchymova jste se nemuseli obtěžovat jezdit. Asi něco podobného, jako když vám dnes nabídnou zaručeně „ozdravný“ pobyt např. v tzv. solné jeskyni, a vy se pak proto nemusíte štrachat za nákladnou léčbou k Mrtvému moři. S jednou výjimkou. V prvním případě to bylo pro bohaté, ve druhém pro masu. Tu stovku či kolik za hodinu „poležení“ přeci obětuje rád každý, kdo „pečuje“ o své zdraví. Obzvlášť, když desetidenní kúru doporučují lékaři. Obzvlášť, když „klienti“ netuší, že vychvalovanou sůl z Mrtvého moře v běžné byznysové realitě nahradila kamenná sůl z Polska. Nezávadný kšeft „Kapesního Jáchymova“ doporučoval a zaručoval taky kde kdo. Do té doby, než na následky domácí léčby zemřel americký senátor. Přestože USA dovoz zařízení zakázaly, jeho obliba ve zbytku světa včetně Evropy paradoxně vzrostla. Jsme zkrátka nepoučitelní.

„Kapesní Jáchymov“ v německém provedení

(stříbrná destička slibuje, že přístroj během 24 hodin připraví vodu o „emanaci“ 10 000 Machových jednotek, pro názornost na radon nejbohatší jáchymovský Štěpův pramen dosahoval 6 000 M.j.; obrátíme-li ji dozvíme se, že toto originální „ERKO“ zařízení vyvinul Institut pro výzkum záření při berlínské univerzitě, jehož ředitelem je prof. Dr. W. Friedrich)

A nepoučení. O „lčení v solné cimře“ lze spolehlivě říct pouze to, že zdraví zaručeně neublíží. Jejím jediným efektem je, že moderní uspěchaný a stresovaný člověk se na chvíli nuceně zastaví (zaplatí si za to) a odpočívá. Ale proč platit za něco, co zadarmo a zaručeně mnohem kvalitněji poskytuje Příroda, třeba i ta jáchymovská?

Je zjištěno a ověřeno, že na naše fyzické i duševní osvěžení a zotavení blahodárně působí les, zejména ten na horách. Pobyt v lese navozuje relaxaci spojenou se snížením tepové frekvence a celkovým uklidněním organismu. Projevují se zde především účinky bioklimatologické v působení somatickém (režim záření, teploty, vlhkosti i proudění vzduchu), účinky estetické (barevné kombinace, přírodní výtvořky) a psychické (vůně, zvuky, pocit čistého a svěžího vzduchu). Vedle těchto převážně samovolných účinků může být zdravotní funkce lesa zesilována i realizací cílených opatření. Pro léčebně-lázeňské účely mohou být účinky zvyšovány záměrnou výsadbou speciálních dřevin, které např. mají antimikrobiální vliv, neboť zvýšeně vylučují fytoncidy a sekundárně zachycují prachové částice, případně mají i repelentní účinky.

v jáchymovských lázních vytékal „radiový pramen“ rovnou z kohoutku

o návštěvníky lázní nouze nebyla

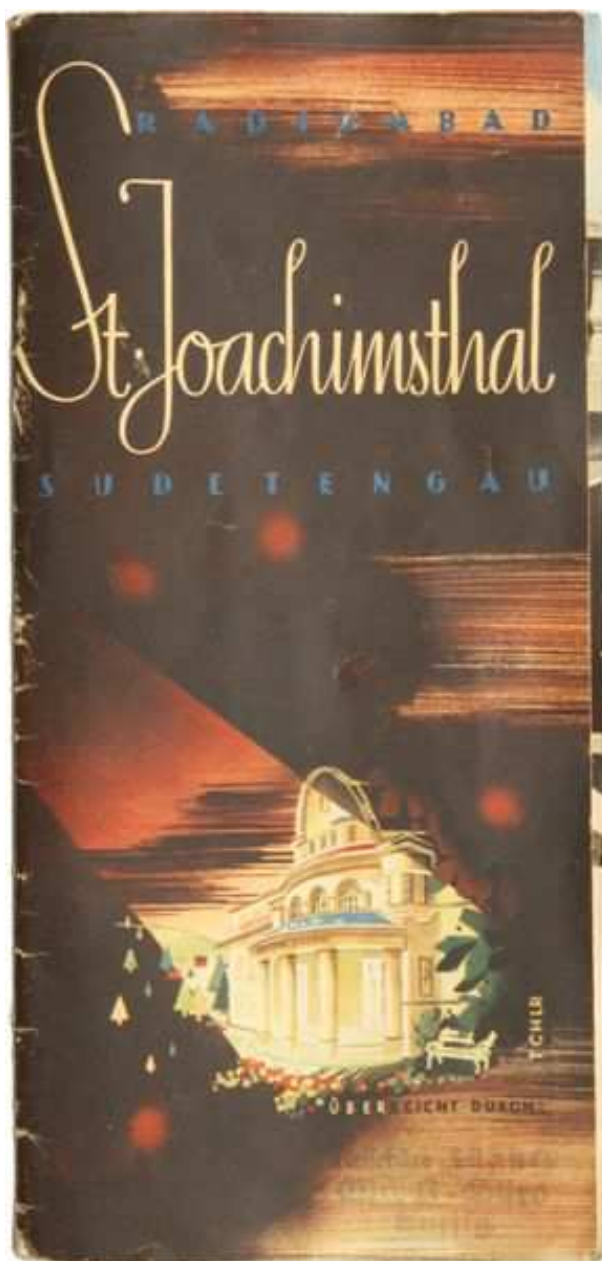
v prozařovacím pavilonu se ozařovalo pomocí proslulých radiových krabiček

O somatickém efektu (soma = tělo) řeč byla. Připojíme-li psychoanalýzu (psyché = duše), jejímž zakladatelem je proslulý Zikmund Freud, mimochodem rodák z Příbora na Novojičínsku, dostáváme se k psychosomatičce, která jediná může odpovédět na řadu otázek. Bolí vás něco a nevíte si rady? Nenachází váš lékař příčiny bolestí nebo jiných zdravotních obtíží? Přetrvávají vaše zdravotní problémy i přes intenzivní léčbu? Vracejí se stále příznaky nemoci i po ukončení léčby? Pak je namístě zamyšlení, zda za bolestivý signál, které vaše tělo vysílá, aby upozornilo na to, že je něco v nepořádku, nemůže váš životní styl.

Zda za bílé místo, které absence psychosomatiky v českém prostoru dosud představuje, může setrvačná výchova v duchu vědeckého komunizmu nebo nezměrná touha vydělávat peníze za každou cenu, lze jen spekulovat. Jisté je, že český lékařský dnešek dosud téměř nezná jiné než biologické příčiny nemocí. Zdatnou výpomoc nabízejí agresivním marketingem i farmaceutické firmy, které vyrábí nesčetné přípravky, obvykle vysokých cen a problematické účinnosti, na neduhy, o nichž jste ani nevěděli, že jimi lze vůbec trpět. Hnedle každá nemoc je ale důsledkem kombinace fyzických, psychických a sociálních vlivů působících na člověka

současně. Z toho plyne, že v léčení zdravotních obtíží je třeba zahrnout mnoho hledisek. Zkrátka neléčit pouze nemoc, nýbrž celého pacienta. Spravit člověka tak jednoduše, jak to zvládne mechanik při opravě auta v servisu, lékař nikdy nedokáže.

Přivést vagón soli a vybírat vstupné lze kdekoli realizovat přes noc. Péče o zdravý les naopak trvá léta. Přitom pohyb v něm je gratis. Tak proč se hrneme vyhazovat peníze za posezení kdesi v čemsi, místo abychom šli na procházku? Má to logiku?

lázeňský prospekt za německé okupace Jáchymova